

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Վերապատրաստող կազմակերպություն
ՀՀԿԳՄՍ

<<Մարտունու Տ. Արրահամյանի անվան ավագ դպրոց>>
Հերթական ատեստանորման ենթակա
ուսուցիչների վերապատրաստում

Հետազոտության թեման՝ Սովորողների մեջ հետազոտական ունակությունների
ձևավորումը դասավանդման ընթացքում

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լիդա Մարտիրոսյան
անուն, ազգանուն

Դպրոց՝ <<Լճավանի Ա. Խաչատրյանի անվան միջն. դպրոց>> ՊՈԱԿ
դպրոց

Աշխատանքի ղեկավար՝ Հասմիկ Բեյրության
անուն, ազգանուն

Անցկացման վայրը՝ Վարդենիս

ՎԱՐԴԵՆԻՍ - 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- Ներածություն էջ 3
- Գրական ակնարկ էջ 7
- Գործնական համատեքստ էջ 10
- Հետազոտության ընթացք և վերլուծություն էջ 12
- Եզրակացություն էջ 15
- Գրականության ցանկ էջ 16
- Դասի պլան 1 էջ 17
- Դասի պլան 2 էջ 19

Ներածություն

Աշակերտների դիրքորոշումներն ու վերաբերմունքը կրթության նկատմամբ և դրա կապը կրթական ձեռքբերումների հետ մշտապես հանդիսացել է հետազոտական աշխատանքների թեմա: Այս երևույթը ուսումնասիրելով հետազոտողները փորձել են պատասխանել այն հարցին, թե արդյո՞ք դպրոցի ուսումնական ծրագիրը պետք է հետապնդի վերաբերմունք ձևավորելու նպատակ: Որո՞նք են առանձին աշակերտի կրթական ձեռքբերումների մակարդակի հետ կապված գործոնները: Այս հարցերի պատասխանները դրվել են ուսումնասիրության հիմքում, քանի որ աշակերտներին բնութագրող հենց այդ գործոնների հետ պետք է գործ ունենա դպրոցը՝ նրանց կրթական ձեռքբերումների միջև առկա անհավասարության կրճատման համար: Ստորև քննարկված են այդ գործոնները: Աշակերտի մոտիվացիոն համակարգը կրթական ձեռքբերումների վրա ազդող կենտրոնական գործոններից մեկն է: Այս խնդիրը եղել է բազմաթիվ հետազոտողների ուշադրության կենտրոնում և բազմիցս ապացուցել է իր նշանակալիությունը կրթական ձեռքբերումների հետ կապում: Կարող են լինել մոտիվացիայի երկու խումբ՝ ներքին և արտաքին: Ներքին մոտիվացիա ունեցող աշակերտները կարծում են, որ կրթությունը հետաքրքիր է և հաճույք է իրենց պատճառում: Արտաքին մոտիվացիա ունեցող աշակերտները համարում են, որ կրթությունը կարևոր է աշխատանք գտնելու, գումար վաստակելու և հաջողության հասնելու համար: Հարկ է նշել, որ հետազոտական աշխատանքների մեծամասնությունը վկայում են ներքին մոտիվացիայի ավելի կարևոր դերի մասին: Միաժամանակ նշվում է, որ արտաքին մոտիվացիան երբեմն «խեղդում» է ներքինը: Աշակերտի կողմից սեփական գիտելիքի մակարդակի ընկալումը նշանակալի գործոն է: Աշակերտները, ովքեր չեն կարծում, որ տրված առաջադրանքը իրենց ուժերին համապատասխան է կարող են ցածր մակարդակի ձեռքբերումներ ունենալ: Եվ հակառակը՝ ովքեր համարում են, որ առաջադրանքը իրենց ուժերին համապատասխան է կարող են ավելի բարձր մակարդակի ձեռքբերումներ ունենալ: Բերենք վերոնշյալ գործոնների և կրթական ձեռքբերումների միջև կապի մի քանի օրինակներ, որոնք հիմնված են TIMSS-ի մաթեմատիկա առարկայի հայաստանյան

արդյունքների վրա: Ստորև ներկայացված ուսումնասիրությունում երևում է թե ինչպես է փոփոխվում թեստային բալլը կապված դրա նկատմամբ ունեցած աշակերտի որոշակի դիրքորոշումներից՝ մասնավորապես վերաբերմունքի, արժևորման և գիտելիքի մակարդակի ընկալումներից: TIMSS – ի շրջանակներում աշակերտների հարցեր են տրվել նշված գործոնների մակարդակը բացահայտելու նպատակով: Արդյունքում դուրս են բերվել օրինակ մաթեմատիկայի նկատմամբ վերաբերմունքի, առարկայի արժևորման և առարկայի ոլորտում գիտելիքի մակարդակի ընկալման ցածր, միջին և բարձր մակարդակներ ունեցող աշակերտների խմբերը՝ Որպեսզի աշակերտի մոտ դրական վերաբերմունք և արժևորման բարձր մակարդակ ձևավորվի՝ կրթության կամ առանձին առարկայի նկատմամբ անհրաժեշտ է, որպեսզի ուսուցիչների դասավանդման մեթոդներն ու մոտեցումները նպաստեն դրան: Արդյո՞ք աշակերտները ակտիվորեն ներգրավված են դասապրոցեսին թե գտնվում են պասիվ՝ լսողի դիրքում: Որքան ակտիվ է աշակերտը ներգրավված դասապրոցեսին, այնքան ավելի բարձր են նրա ձեռքբերումները: Օրինակ մաթեմատիկայում այդ ներգրավվածությունը ենթադրում է խնդրահարույց ուսուցման տարրերի կիրառում և ինտերակտիվություն: Բնագիտական առարկաներում առավել արդյունավետ է առարկայական գործողություններ իրականացնելը՝ աշխատել նյութերի, իրական երկրաչափական պատկերների հետ: Աշակերտները ավելի ներգրավված և հետաքրքրված են աշակերտակենտրոն ուսուցման մեջ: Հետևաբար արդյունավետ ուսուցչական գործունեությունը ենթադրում է նպաստավոր դասարանային միջավայրի ստեղծում, նպատակների հստակ սահմանում և ուղղորդում: Մակայն դասավանդման մոտեցումներից գատ կարևոր է ուսուցչի սկզբունքային դիրքորոշումը աշակերտների սովորելու կարողությունների նկատմամբ: Ուսուցիչը պետք է հավատա և հավատացնի աշակերտին, որ նա կարող է սովորել և լավ արդյունքներ գրանցել: Դպրոցներում աշակերտների միջև առկա կրթական ձեռքբերումների անհավասարության կրճատման գործընթացի հաջորդ կարևոր դերակատարը դպրոցի տնօրենն է: Տնօրենի դերը աշակերտների կրթական ձեռքբերումների անհավասարության կրճատման մեջ խիստ կարևորվում է չնայած այն հանգամանքին, որ Հայաստանում տնօրենները ուղղակիորեն չեն մասնակցում դասապրոցեսին կամ մասնակցում են միայն

սեփական դասաժամերի տեսքով: Այլ խոսքով, տնօրենները որպես կանոն, մեթոդական առաջնորդության խնդիր չեն վերցնում իրենց վրա:

Երբ աշակերտը ներգրավված է դասապրոցեսին, նա ունի ավելի բարձր ակադեմիական առաջադիմություն, քննությունների և թեստերի ավելի լավ արդյունքներ: Այդ նույն ժամանակ բարելավվում է հաճախման ցուցանիշը, աշակերտի մոտ զարգանում են սոցիալական հմտությունները և նրա վարքը դրական է դառնում ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Սրանք այն շատ կարևոր գործոններն են, որոնք ազդում են աշակերտի վրա ինչպես դպրոցում ուսանելիս, այնպես էլ ապագա մասնագիտական գործունեության ընթացքում: «Աշակերտի ներգրավվածությունը դասապրոցեսին» նշանակում է միասնական և անընդմեջ պատասխանատվություն աշակերտի հաջողությունների և ուսման բարելավմանը դպրոցում: Այն միավորում է աշակերտին և ուսուցչին, որը կնպաստի աշակերտի ակադեմիական առաջադիմության բարելավմանը:

Լինել ներգրավված նշանակում է լինել ընդգրկված, մասնակից ու հաղորդակից, ներառված ինչ-որ չափով տվյալ գործառույթին, իրավիճակին, պրոցեսին: Որքան մեծ լինի ընդգրկվածության, ներգրավվածության չափը, այնքան մեծ է նաև ակտիվության տոկոսը: Ներգրավվածությունը կմեծացնի նաև անհատի պատասխանատվության և պարտաճանաչության զգացումը: Բայց ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական ազդեցություն կարող է ունենալ ներգրավված լինելը անհատի (աշակերտի, սովորողի) վարքագծի վրա: Ներգրավված լինել ինչ-որ վատ շրջապատի մեջ (խաղամոլություն, թմրամոլություն, թմրաբիզնես և այլն), բնական է, որ իր մոտ լավի փոխարեն կձևավորվեն վատ և վնասակար սովորություններ և վարքագիծ: Կամ այնպիսի սոցիալական ցանցերում և համակարգչային խաղերում, որոնք կործանարար ազդեցություն կարող են ունենալ թե բնավորության, թե կյանքի համար: Այդ պատճառով միշտ աշակերտի (սովորողի) համար պետք է լինել հետևողական և դա իրականացնել տարբեր միջոցներով, հնարքներով և մեթոդներով: Մասնավորապես, որքան աշակերտը շատ ներգրավված լինի դասապրոցեսում, այնքան մեծ կլինի նրա առաջադիմությունը, ինքնավստահությունը, կազատվի որոշակի բարդություններից, վատ սովորություններից, կլինի ավելի հաղորդակից և

շփվող, կմեծանա ուսման նկատմամբ սերն ու հետաքրքրությունների շրջանակը: Ինչպես ցանկացած ուսուցիչ, այնպես էլ ես դասապրոցեսում ունեմ աշակերտների ներգրավվածության խնդիր, հատկապես թույլ առաջադիմությամբ աշակերտների առումով: Չնայած դրան կան և առաջավոր աշակերտներ, որոնք խուսափում են դասին ակտիվություն ցուցաբերել: Դա ես կապում եմ նրանց ոչ վստահ լինելու կամ էլ որոշակի անտարբերության, սխալվելու վախի հետ :

Ունենալով այլ նախասիրություններ՝ դրսևորում են պասիվություն դասապրոցեսում:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Ասա՛ ինձ, և ես կմոռանամ,
ցո՛ւյց տուր ինձ, և ես կհիշեմ,
տո՛ւր ինքս անեմ, և ես կհասկանամ:

Կոնֆուցիոս

Արդի զարգացումներն իրենց անմիջական ներդրումներն ունեցան կրթակարգի վրա՝ առաջադրելով տարատեսակ խնդիրներ: Տեղեկատվական համացանցի գյուտը շրջադարձային նշանակություն ունեցավ կրթական քաղաքականության վերանայման հարցում: Մշակվեցին ու ներդրվեցին ուսուցման նոր մոտեցումներ, որոնցում էապես վերանայվեց ուսուցման խնդիրներն ու ուսուցչի դերը: Ուսուցման գլխավոր նպատակը դարձավ «սովորեցնել սովորել»: Կարևորվեց տեղեկատվության որոնման, ընտրության, մշակման, յուրացման և օգտագործման նպատակով անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների, կարողությունների ձեռքբերումը:

Ուսուցչակենտրոն ուսուցումից անցում է կատարվում աշակերտակենտրոն ուսուցման: Ուսուցիչը ոչ թե պատրաստի գիտելիքներ է տալիս աշակետին, այլ խթանում է սովորողների ինքնուրույն որոնումը: Ա. Դիստերվերգն ասել է, որ վատ ուսուցիչը ճշմարտությունը մատուցում է, լավը՝ սովորեցնում գտնել այն (Մանկավարժական ընտիր երկեր, 1963):

Կրթության կազմակերպումը վերակառուցվում է ոչ միայն բովանդակային, այլ ուսուցման միջոցների և մեթոդների առումով: Կրթության դերն աճում է, վերածվելով մի գործոնի, որը նպաստում է հասարակության մեջ մարդու դերի առավել արժևորմանը՝ զարգացնելով համակեցություն, հանդուրժողականություն, համագործակցություն և արժեքային այլ որակներ: Ուստի ոչ բոլոր աշակերտներն են, որ կարող են դառնալ գիտնականներ, բայց դառնալ

ինքնուրույն մարդ, ով ընդունակ է վերլուծել իր արարքները, վարքը, խնդիրները, իրացնել իրեն շրջակա աշխարհում, պարտավոր է:

Որպեսզի աշակերտի մոտ դրական վերաբերմունք և արժևորման բարձր մակարդակ ձևավորվի՝ կրթության կամ առանձին առարկայի նկատմամբ անհրաժեշտ է, որպեսզի ուսուցիչների դասավանդման մեթոդներն ու մոտեցումները նպաստեն դրան: Մաթեմատիկական գիտելիքների կարևորությունը գիտակցելով յուրաքանչյուր բարեխիղճ ուսուցիչ փորձում է դասապրոցեսի համար հատկացված 45 րոպեն օգտագործել հնարավորինս արդյունավետ՝ օգտագործելով բոլոր հնարավոր հնարքներն ու մեթոդները:

Արդյո՞ք աշակերտները ակտիվորեն ներգրավված են դասապրոցեսին, թե՞ գտնվում են պասիվ՝ լսողի դիրքում կամ սխալվելու վախի վիճակում: «Մի վախեցիր սխալվելուց: Նա, ով երբեք չի սխալվել, չի փորձել անել ինչ-որ բան նորովի: Մարդկանց մեծ մասը չի անում ինչ-որ նոր բան, որովհետև վախենում է անհաջողության մատնվելուց: Բայց դրանից վախենալու կարիք ընդհանրապես չկա: Հաճախ մարդը, ով ձախողվում է, իմանում է շատ ավելին հաղթելու մասին, քան նա, ով հաջողության է հասնում անմիջապես» (Ալբերտ Էյնշտայն «Խորհուրդներ հաջողության հասնելու համար»): Որքան ակտիվ է աշակերտը ներգրավված դասապրոցեսին, այնքան ավելի բարձր են նրա ձեռքբերումները:

«Մաթեմատիկական գիտությունների թագուհին է» (Վոլֆգանգ Մարտերիուս ֆոն Վալտերսհաուսենն <<Գաուսի հիշատակին>> 1856): Զուր չեն ասված այս խոսքերը: Կյանքում ամեն ինչի հիմքում մաթեմատիկա կա: Սկսած մեր առօրյայից, վերջացրած տարբեր գիտություններով ու բնագավառներով մաթեմատիկական օգտագործվում է երբեմն աննկատ, երբեմն էլ անհրաժեշտ են լինում տարբեր խորության մաթեմատիկական գիտելիքներ մեր առջև դրված խնդիրները լուծելու համար:

Մաթեմատիկայում ներգրավվածությունը ենթադրում է խնդրահարույց ուսուցման տարրերի կիրառում և ինտերակտիվություն: Բնագիտական առարկաներում առավել արդյունավետ է առարկայական գործողություններ իրականացնելը՝ աշխատել նյութերի, իրական երկրաչափական պատկերների հետ: Աշակերտները ավելի ներգրավված և հետաքրքրված են աշակերտակենտրոն ուսուցման մեջ: Հետևաբար

արդյունավետ ուսուցչական գործունեությունը ենթադրում է նպաստավոր դասարանային միջավայրի ստեղծում, նպատակների հստակ սահմանում և ուղղորդում: Այս դեպքում ուսուցումը ենթադրում է աշակերտների ներգրավվածությունը դասապրոցեսին, որոնք իրականացվում են տարբեր մեթոդների կիրառմամբ, մեթոդներ, որոնք նախատեսում են ոչ թե ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքի մատուցում, մտապահում, վերարտադրություն, այլև ուսուցման ակտիվ ճանաչողական և պրակտիկ գործունեության ընթացքում գիտելիքների և հմտությունների ինքնուրույն ձեռքբերում:

Ուսուցիչը լավ գիտի, որ դասարանում կան և՛մաթեմատիկա առարկայով հետաքրքրված աշակերտներ և՛ այնպիսիները, որոնք թեկուզև սովորում են, բայց հատուկ ջանքեր չեն ցուցաբերում մաթեմատիկական այս կամ այն խնդրի լուծման, ինչպես նաև բերված լուծումը լիարժեք հասկանալուն: Դրանք մաթեմատիկայից թույլ կամ տարբեր պատճառներով ետ մնացող(գիտելիքների բացթողում ունեցող) աշակերտներն են:

Ներգրավվածությունը որոշ հեղինակների մոտ արտահայտվում է հիմնականում երեք բաղադրիչներով՝ զգայական, վարքագծային, ճանաչողական: Նույն պատկերն էմ համարյա ստացել ես իմ գործընկերների հարցումներից և փորձից:

Գործնական համատեքստ

Այս կենտրոնում աշխատողները ընթերցում են տեքստը և օգտվելով այդ պահին ձեռքի տակ եղած այլ աղբյուրներից՝ համացանց, գրականություն, փորձում են լրացուցիչ հետաքրքիր նյութեր հայթայթել տեքստի վերաբերյալ:

Ուսուցչի նպատակն է ստեղծել պայմաններ, որոնք հնարավորություն կտան տարբեր ուսումնական նախասիրությունների և անհատականությունների աշակերտներին իրենց ներդրումն ունենալ դասապրոցեսին: Այս նպատակին հասնելու համար պետք է լրացուցիչ քայլեր ձեռնարկել՝ խրախուսելու հանգիստ աշակերտներին բարձրաձայնել, և երբեմն խնդրել ավելի ակտիվ աշակերտներին զերծ մնալ մեկնաբանություններից՝ ուրիշներին հնարավորություն տալու համար:

Պետք է հաշվի առնել նաև աշակերտների նախնական գիտելիքները և հարմարեցնել դասին՝ հիմնվելով այն բանի վրա, ինչ նրանք արդեն գիտեն: Աշակերտները իրենց հաջողակ կզգան և ավելի ներգրավված կլինեն, երբ նոր բովանդակությունը կապվի այն ամենի հետ, ինչ նրանք արդեն գիտեն: Շատ նպատակահարմար է աշակերտների համագործակցությունը: Նրանց համար համատեղ աշխատելու հնարավորությունները կարող են հիանալի լինել ներգրավվածության համար: Շրջվել և խոսելը հիանալի ռազմավարություն է, որտեղ աշակերտներին տրվում է քննարկման թեմա և ժամանակ՝ արագ շրջվելու և դասընկերոջ հետ քննարկելու համար:

Նախաբանում արդեն խոսվեց այն մասին, որ ինչ-ինչ գործոններով պայմանավորված աշակերտների մոտ նկատվում է դասապրոցեսի ներգրավվածության անկում, որն է պատճառ է հանդիսանում ուսման որակի անկման: Այս հետազոտությամբ կփորձեն պարզել (չնայած, որ ժամանակը շատ կարճ է, և արդյունքները կարող են շարունակական բնույթ չկրել), թե որքանով է համագործակցության մեթոդը անդրադառնում աշակերտների ներգրավվածության բարձրացման վրա:

Որպես թիրախային խումբ դիտարկել են 8-րդ դասարանի աշակերտներին: Դասարանը բաղկացած է 15 աշակերտներից՝ 9 տղա 6 աղջիկ: Լավ սովորում են 4 տղա և 2 աղջիկ: 2 տղա, 1 աղջիկ սովորում են վատ, մնացածը՝ միջին:

Այս դասարանում աշակերտների ներգրավվածության անկում էմ նկատել դեռ նախորդ տարվա վերջից՝ պայմանավորված երկրում տիրող համաճարակային և ցավալի պատերազմական իրավիճակներով: Հաշվի առնելով աշակերտների գիտելիքների, ունակությունների և հմտությունների տարբեր մակարդակները միշտ էլ կիրառել էմ տարբեր մեթոդներ դասերը հազեցած ու բոլոր աշակերտներին հասանելի անցկացնելու համար: Այդ անելու համար բավականին հարմար է խմբային (գույգերով) և համագործակցային մեթոդը: Խմբային (գույգերով) աշխատանքին հետևելը բավականին դժվար է, բայց իմ փորձում համոզվել էմ, որ ամենաարդյունավետն է: Այդ իսկ պատճառով հետագոտական 2 դասերից առաջինը կսկսեմ աշակերտների հետ հարցադրումների մեթոդով, իսկ 2-րդ դասաժամում՝ կկիրառեմ գույգերով (համագործակցային) և «շրջվիր և հարցրու» ռազմավարությունը: Չնայած, որ այս երկու ձևերն լրացնում են:

Մասնակցության ավելացման նպատակն այն չէ, որ յուրաքանչյուր աշակերտները մասնակցի նույն ձևով կամ նույն արագությամբ: Փոխարենը, դա այնպիսի միջավայրի ստեղծումն է, որտեղ բոլոր մասնակիցները հնարավորություն կունենան սովորել, և որտեղ դասարանը խորությամբ կուսումնասիրի հարցերն ու գաղափարները՝ տարբեր տեսակետներից: Որոշ աշակերտներ ավելի շատ կբարձրացնեն իրենց ձայնը, քան մյուսները. այս փոփոխությունը պայմանավորված է ուսուցման նախասիրությունների տարբերություններով, ինչպես նաև անհատականությունների տարբերություններով: Օրինակ, որոշ աշակերտներ, ովքեր հաճախ չեն խոսում դասարանում, ռեֆլեկտիվ սովորողներ են, որոնք սովորաբար իրենց մտքերում մտքեր և հարցեր են զարգացնում նախքան խոսելը. մյուսները ամաչկոտ են, ովքեր անհարմար են զգում խոսել խմբերի առջև (գոնե սկզբնական շրջանում): Շատ սովորողներ, ովքեր հաճախ կամավոր են մասնակցում իրենց դասապրոցեսին, ակտիվ սովորողներ են, ովքեր սովորաբար մտածում են, երբ խոսում են:

Սովորողներին ներգրավված պահելու համար անհրաժեշտ է ուսուցանվող նյութը բաժանել ավելի կարճ հաջորդականությունների և կանոնավոր կերպով ստուգել ըմբռնումը՝ տալով արագ հարցեր, որոնք ստուգում են, թե արդյոք աշակերտները հասկացել են կարևոր կետը յուրաքանչյուր կարճ հատվածում: Պետք է այդ

գործողությունը լինի շարունակական: Կարևոր է բերել օրինակներ, օգտագործել ժեստեր և նաև ուշադրություն դարձնել ձայնի տոնայնության վրա: Հաջորդաբար անցել օրինակներին, առավելագույնի հասցնել նյութի հասանելիությունը բոլոր աշակերտների համար:

Հետազոտության ընթացք և վերլուծություն

Ուսուցիչը աշխատանքում կարող է ազդել իր աշակերտների ակադեմիական հաջողությունների վրա, նա միշտ էլ աշակերտից սպասում է հաջողություններ և դրական փոփոխություններ:

Դաս 1: Քանի որ սա իմ առաջին դասն էր հետազոտության ընթացքում, իսկ երեխաները սովորել էին անհատական մոտեցման իմ մեթոդին, որոշեցի դասն անցկացնել հարցադրումների եղանակով: Քանի որ իմ ուշադրության կենտրոնում ներգրավվածության բարձրացումն էր, խթանման փուլում, մտազրոհի ժամանակ նկատեցի աշակերտների ակտիվություն: Սահմանեցին գուգահեռագիծը և ուղղանկյունը, թվեցին նրանց հատկությունները: Ինքնուրույն կատարելով չափումներ գուգահեռագծի և ուղղանկյան գծագրերի վրա, եկան որոշակի եզրակացությունների, որոնք հիմք հանդիսացան պատկերացում կազմել շեղանկյան, քառակուսու և նրանց հատկությունների մասին: Կարողացան վերհանել անկյունագծերի ուղղահայացությունը, ինչպես նաև նրանց կիսորդ հանդիսանալու փաստը:

Արդեն դասի ժամանակ պարզ դարձավ, որ ինչքան էլ այս մեթոդով աշակերտները ավելի լավ են հասկանում ու յուրացնում նյութը, միևնույն է նրանց ներգրավվածությունը մնում էր նույնը, և ամեն աշակերտ սպասում էր իր հերթին, որ գրատախտակի մոտ գրի և ըստ իրենց այդ դեպում ավելի լավ և արագ կհասկանա: Այնուամենայնիվ դասն անցավ բավականին հազեցած և դասի ժամանակ կատարվող ձևավորող գնահատում, որն ուղղորդվում էր անհատական աշխատանքով օգնեց աշակերտներին ներգրավվել դասին: Ինքնուրույն հանձնարարած դասագրքի խնդիրը կատարեցին դասարանի աշակերտների կեսից

ավելին: Մյուս երկու խնդիրների լուծման ժամանակ բացի գրատախտակի մոտ եկած աշակերտից լուծման ընթացքին մասնակցում էին նաև մյուսները:

Դաս 2: 2-րդ դասի համար ընտրել էի <<Տարածական պատկերներ>> թեման և անցկացրեցինք որպես ամփոփիչ դաս: Դասը սկսեցինք վերհիշեցնող հարցերով: Յուրաքանչյուր պատկերի (բուրգ, պրիզմայի տարբեր տեսակներ, խորանարդ և ուղղանկյունանիստ) գծապատկերներ կատարվեց գրատախտակի վրա: Եղան շտկումներ և պարզաբանումներ մյուս աշակերտների կողմից (Գրատախտակի մոտ գծագրեր էին կատարում անվանակոչվածները):

Համավարակով պայմանավորված խմբային աշխատանքը փոխարինեցի զույգերով աշխատանքով, բայց որպես խումբ համարեցինք յուրաքանչյուր շարքը (ունենք 3 շարք, իսկ ամեն շարքում 2-3 զույգեր): Նախօրոք հանձնարարված էր պատրաստել համապատասխան պատկերի մոդելներ, մոդելները կամայականության սկզբունքով բաժանեցի շարքերին տալով շարքի 1-ին աշակերտին: Բացի այդ, յուրաքանչյուր շարքի բոլոր աշակերտները ստացան նույն հարցաթերթիկը, որը կազմել էի նախօրոք: Ունեինք 3 տարբեր հարցաթերթեր՝ 3 տարբեր տարածական պատկերների վերաբերյալ.

1. Ուղղանկյունանիստ և խորանարդ,
2. Պրիզմա,
3. Բուրգ:

Ամեն աշակերտ քննարկում էր հարցերը ինքնուրույն, հետո իր զույգի հետ: Հնարավորություն կար նաև հարցերը քննարկել հարևան զույգերի հետ (շարքի ներսում): Այս եղանակով շարքի (խմբի) ներսում, ինչպես նաև զույգերից յուրաքանչյուրը, կարողանում էր ընտրել որևէ հարց: Ստացվեց աշխատանքի բաժանում և՛ շարքում, և՛ զույգերի մեջ: Նախապատրաստման համար տրամադրեցի 5 րոպե ժամանակ: Հետո սկսեցին ներկայացնել իրենց հարցերն ու պատասխանները: Շարքերի աշխատանքը ներկայացրեցին գրեթե բոլորը՝ իրենց ընտրությամբ: Սակայն նրանց թույլ տված բացթողումներն ու սխալները ուղղում էր զույգի մյուս անդամը կամ շարքի մնացած անդամները: Ներկայացման համար մեծ աջակցություն էր նաև իրենց կողմից պատրաստած մոդելները:

Հարցաթերթիկում կային նաև թեթև հաշվողական հարցեր, բացի այդ հանձնարարվեց յուրաքանչյուր գույգին պատրաստել հարցեր հարևան շարքի գույգերին: Մասնակցում էին բոլորը, ավելի ոգևորված էին թույլ և միջին առաջադիմությամբ սովորողները, քանի որ դասը առաջարկություն կար նաև լինե՞ր մրցույթային. և՛ լավագույն գույգ, և՛ լավագույն շարք:

Աշխատանքը շուտ ավարտած գույգերը օգնում էին իրենց շարքի մյուս գույգերին: Ընթացքում խմբերի դժվարացած խնդիրները քննարկվեցին ընդհանուր և լուծվեցին գրատախտակին, ինչպես նաև դասագրքի 123 և 124 առաջադրանքները:

Գնահատվեցին գրեթե բոլորը. առանձնահատուկ ուշադրություն դարձրեցի և գնահատեցի մոդելների աշխատանքը, որոնք պատրաստել էին թույլ և միջին առաջադիմությամբ աշակերտները:

Եզրակացություն

Ուսուցման մեթոդները հաճախ ընկալվում են որպես դեղատոմս: Երբեմն նշվում է, որ այս կամ այն մեթոդը կիրառելու դեպքում մենք կկարողանանք հասնել մեր նպատակին: Բայց մանկավարժության մեջ ընդհանրացված լուծումներ չկան: Գլուխ 2 22 Յուրաքանչյուր դաս, յուրաքանչյուր դասարան տարբեր է: Մեկ դասարանում աշխատող մոտեցումը կարող է մի այլ դասարանում չաշխատել: Հետևաբար՝ ուսուցման մեթոդներն ու հնարները պետք է ընկալել որպես գործիքներ, որոնց կիրառման մասին որոշումը կայացնում է ուսուցիչը:

Յուրաքանչյուր դասին ունեցած փոքրիկ հաջողությունները կհանգեցեն նրան, որ սովորողը կսկսի հավատալ առարկան յուրացնելու իր ուժերին: Երբ հավատում ես, որ կարող ես, երբեմն անհնարինը դառնում է հնարավոր., (Ջեֆ Փեթթի գլուխ 5,,Մոտիվացիա,, էջ 6):

Ամփոփելով կատարված աշխատանքները՝ երկու դաս իմ դասարանում, մեկ դաս էլ այլ դասարանում, ուսումնասիրելով աշակերտներին դասապրոցեսին ներգրավվելու վերաբերյալ նյութեր, կարելի է ասել, որ համագործակցային աշխատանքը միանշանակորեն դրական ազդեցություն է ունենում աշակերտների ներգրավվածության հարցում: Մակայն համագործակցային աշխատանքը պետք է ուղղորդվի մի շարք այլ մանկավարժահոգեբանական տեխնոլոգիաներով, մեթոդներով ու հնարներով, որպեսզի արդյունքն էլ ավելի երկարատև լինի, ուղղորդի աշակերտին ուսումնասիրությանը:

Հստակ երևաց, որ նախկինում հարցրեին չպատասխանող, խուսափող անվստահ աշակերտները հիմա կարողանում են արտահայտել իրենց կարծիքները, տալ հարցեր, պատասխանել ընկերների հարցերին ինչ-որ չափով: Ձույզերով աշխատանքը նպաստեց որոշ աշակերտների մոտ սխալվելու վախը հաղթահարելուն, ավելի ինքնավստահ լինելուն: Նման աշակերտները հասկացան, որ իրենց ոչ ճշգրիտ պատասխանները քննարկվեն ընկերների կողմից և կստանան ճիշտ լուծումներ: Դրանով կբարձրանա նրանց և՛ ոգևորությունը, և՛ մոտիվացիան, և՛ նրանց ներգրավվածության աստիճանը:

Գրականություն

1. Երկրաչափություն, 8-րդ դասարանի դասագիրք, Լ. Ս. Աթանասյան և ուրիշներ, <<Զանգակ 97>> , 2011թ.
2. <https://hy.wikiquote.org/wiki/%D4%BF%D5%A1%D5%B2%D5%A1%D5%BA%D5%A1%D6%80:%D5%95%D6%80%D5%BE%D5%A1%D6%84%D5%A1%D5%B2%D5%BE%D5%A1%D5%AE%D6%84/%D5%80%D5%B8%D5%AF%D5%BF%D5%A5%D5%B4%D5%A2%D5%A5%D6%80%D5%AB%20,2016%D5%A9>
3. <https://www.vnews.am/culture/konfuciosn-asum-e/>
4. https://ctl.wustl.edu/resources/increasing-student-participation/?fbclid=IwAR0mAfvaLlTxs_uRDYYEuIR4UAoIIKndjdMjVVKAAa8atCYjqWdQZUPj74
5. <https://www.edutopia.org/classroom-student-participation-tips?fbclid=IwAR3uRuMMnbnm6Plkts3vapIGOYwyj3r41ykK93sGJQoEj-MW5MkuFcOswOoc>

Դասի պլան 1

Ուսուցիչ՝ Լիդա Մարտիրոսյան

Առարկա՝	Երկրաչափություն	Ամսաթիվ		Կիսամյակ	1-ին	Դասարան	VIII
Թեմա՝	Շեղանկյուն, քառակուսի						
Օգտագործվող նյութեր	Քանոն, անկյունաչափ, դասագիրք, տետր, գրիչ, մատիտ						
Դասի նպատակը՝	Վերհիշել զուգահեռագծի, ուղղանկյան հատկությունները, բացահայտել շեղանկյան և քառակուսու հատկությունները և կիրառել խնդիրների լուծման մեջ						
Վերջնարդյունքները	Աշակերտը կկարողանա. Նկարագրել շեղանկյունն ու քառակուսին որպես զուգահեռագծեր Թվարկել նրանց հատկությունները Համեմատել նրանց հատկություններն իրար հետ Վերլուծել առանձնահատկությունները						
Գործողություններ (Ժամ/տևողություն)	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Պլանավորած տարբերակում և ռազմավարություններ Ուսուցիչ	Առանցքային հարցեր Հիմնական ստուգումներ (հանձնարարության վերջնարդյունքը նպաստում է դասի նպատակին)				
Կազմակերպչակա և հարցեր – 5 ր	Պատրաստվում են դասին:	Ստուգում եմ հաճախումները, տնային աշխատանքները, պարզաբանում անհասկանալի հարցերը:	Տալ զուգահեռագծի սահմանումը, հատկություններն ու հայտանիշները, Հավասար են արդյո՞ք զուգահեռագծի անկյունագծերը, Անկյունագծերը կիսո՞ւմ են անկյունները (տետրում գծել				
Հարցերի միջոցով	Պատասխանում են հարցերին:	Հարցեր եմ տալիս, բացատրում եմ					

<p>վերհիշում նոր նյութն ընկալելու համար անհրաժեշտ գիտելիքները- 5ր</p> <p>Նոր նյութի Ուսուցում – 15ր</p>	<p>Բերում են օրինակներ:</p> <p>Աշխատում են, քննարկում են և պատասասխանում հարցերին: Բերում են օրինակներ:</p> <p>Աշխատում են, քննարկում են և պատասասխանում հարցերին: Բերում են օրինակներ:</p>	<p>թյուրբանույնները :</p> <p>Հարցեր են տալիս, բացատրում են թյուրբանույնները, տալիս ուղղորդումներ:</p> <p>Շրջելով հետևում են սովորողների աշխատանքին:</p> <p>Հարցեր են տալիս, տալիս ուղղորդումներ: Շրջելով հետևում են սովորողների աշխատանքին, ամբողջացնում պատասխանները:</p>	<p>զուգահեռագիծ, տանել անկյունագծերը և համոզվել պատասխանի մեջ):</p> <p>Կարո՞ղ եք գծել զուգահեռագիծ, որի բոլոր կողմերը հավասար են (գծել տեսքում)</p> <p>Կարո՞ղ եք ասել, որ նրա անկյունագծերը հատվելով կիսվում են (չափել քանոնով)</p> <p>Անկյունագծերը կիսո՞ւմ են արդյոք անկյունները</p> <p>Անկյունագծերը հատվելով ի՞նչ անկյուններ են կազմում (չափել անկյունաչափով)</p> <p>Կարո՞ղ եք գծել ուղղանկյուն, որի բոլոր կողմերը հավասար են (գծել տեսքում)</p>
<p>Ինքնուրույն աշխատանքի ստուգում և քննարկում – 5ր</p> <p>Ամրապնդում(3- րդ հատված)– 10ր</p> <p>Անդրադարձ (3- րդ հատված)– 5ր</p>	<p>Լուծում են դասագրքից խնդիր:</p> <p>Լուծում են դասագրքից խնդիր:</p> <p>Քննարկում են և պատասխանում հարցերին:</p>	<p>Հետևում են սովորողների աշխատանքին, կատարում են ստուգում:</p> <p>Ամբողջացնում են աշակերտների պատասխաններ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Անկյունագծերը հատվելով ի՞նչ անկյուններ են կազմում (չափել անկյունաչափով) <p>Կատարել դասագրքի 61 խնդիրը</p> <p>Կատարել դասագրքի 55ա, 64 խնդիրները</p>
<p>Գնահատում</p>	<p>Իմ դիտարկումների, ինքնուրույն աշխատանքի համար և խնդիրների լուծման միջոցով գնահատելու են նոր նյութի յուրացման չափը:</p>		
<p>Տնային աշխատանք</p>	<p>Դասագրքի 55 բ, 59, 63 խնդիրները</p>		

Դասի պլան 2

Ուսուցիչ՝ Լիդա Մարտիրոսյան

Առարկա՝	Երկրաչափություն	Ամսաթիվ		Կիսամյակ	1-ին	Դասարան	8-րդ
Թեմա՝	Տարածական պատկերներ						
Օգտագործվող նյութեր՝	Տետր, տարածական պատկերների մոդելներ, հարցաշարեր, լրացուցիչ առաջադրանքներ:						
Դասի նպատակը՝	<p>. աշակերտների կողմից բազմանիստերի ճանաչում և շրջապատում դրանց կարևորության գիտակցում,</p> <p>. նյութի ներկայացման կարևորության զարգացում,</p> <p>. համագործակցային հմտությունների զարգացում:</p>						
Վերջնարդյունքները	<p>Աշակերտները կկարողանան</p> <ul style="list-style-type: none"> - տարբերակել տարածական պատկերներից յուրաքանչյուրը իրենց առանձնահատկություններով, - որոշել դրանցից յուրաքանչյուրի հիմքն ու նիստերը, - գտնել նրանց մակերևույթների մակերեսները 						
Գործողություններ	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Պլանավորած տարբերակում և ռազմավարություններ Ուսուցիչ		Առանցքային հարցեր Հիմնական ստուգումներ (հանձնարարության վերջնարդյունքը նպաստում է դասի նպատակին)			
Կազմակերպչական հարցեր – 5 րոպե	Պատրաստվում են դասին:	Ստուգում են հաճախումները, տնային աշխատանքները, պարզաբանում անհասկանալի հարցերը:		Ի՞նչ տարածական պատկերներ գիտեք, <ul style="list-style-type: none"> • Նշել նրանց առանձնահատկությունները, • Գրատախտակին պատկերել n-անկյուն 			
Հարցերի միջոցով վերհիշում ամբողջ թեմայի	Պատասխանում են հարցերին: Բերում են օրինակներ:						

<p>մեջ ընդգրկված գիտելիքները- 5ր Ձույգերով աշխատանք նախապատրաս տում (1-ին հատված) – 5 ր</p> <p>Շարքերով (գույգերով) աշխատանք (2- րդ հատված)– 15+5ր</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքի վերլուծում և անդրադարձ – 10ր</p>	<p>Լսում են, նախապատրաստ վում աշխատանքին և շարքի մյուս աշակերտների հետ բաժանում իրենց աշխատանքը:</p> <p>Աշխատում են, քննարկում գույգերով և ներկայացնում են իրենց պատասխանները :</p> <p>Լուծում են ինքնուրույն աշխատանքի անհասկանալի և դասագրքից խնդիրներ:</p>	<p>Հարցեր են տալիս, բացատրում են թյուրըմբռումները:</p> <p>Ներկայացնում են աշխատանքի բովանդակությունը, բաժանում, մոդելները, հարցաթերթիկները և տալիս ուղղորդումներ:</p> <p>Շրջելով հետևում են սովորողների աշխատանքին, տալիս ուղղորդումներ, շտկում պատասխանները:</p> <p>Հետևում են սովորողների աշխատանքին, կատարում են ստուգում:</p>	<p>բուրգ, պրիզմա, ուղղանկյունանիստ, խորանարդ:</p> <p>Շարքերով (գույգերով) աշխատանքի հարցաթերթիկները ներկայացված են դասապլանի վերջում:</p> <p>Կատարել դասագրքի 123 և 124 խնդիրները:</p>
<p>Գնահատում</p>	<p>Իմ դիտարկումների, գույգերով աշխատանքի համար և խնդիրների լուծման միջոցով գնահատելու են ամփոփիչ թեմայի յուրացման չափը:</p>		
<p>Տնային աշխատան ք</p>	<p>դասագրքի խնդիրներ 93, 99, 102:</p>		

